

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Г.С.СКОВОРОДИ

**ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ, СПЕЦІАЛЬНОЇ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Харків 2023

вищої освіти.....	64
<i>Дегтерьова В.А.</i> Значення закладів позашкільної освіти у формуванні національної самосвідомості учнів.....	67
<i>Дембовська М.П.</i> Гра як засіб навчання і виховання дітей із інтелектуальними порушеннями.....	71
<i>Деренько Т.В.</i> Інноваційні технології розвитку дітей з особливими освітніми потребами в системі спеціальної освіти.....	74
<i>Дериведмідь А.І.</i> Застосування метода казкотерапії у корекції страхів дітей.....	79
<i>Дмитриченко А.В.</i> Методи та прийоми покращення мовлення у дітей з ТПМ (тяжкими порушеннями мовлення) шляхом поєднання логопедії та гри на трубі.....	81
<i>Долганюк О.В. Зубрилова О.М Литвищенко Т.І.</i> Профорієнтаційна робота з учнями з інтелектуальними порушеннями – орієнтир на вибір професії.....	84
<i>Доценко В.О.</i> Здоров'язберезувальна діяльність у спеціальних закладах для дітей з особливими освітніми проблемами.....	88
<i>Єфименко М.М.</i> Новий тренажер «Ступалки – Логос» для покращення мовленнєвого розвитку дошкільників.....	91
<i>Льченко О.В.</i> Сучасні підходи до формування комунікативної компетенції як особливої освітньої потреби дітей з порушеннями мовлення.....	95
<i>Замрозевич-Шадріна С.Р.</i> Формування здоров'язберезувальної компетентності особистості в позашкільних навчальних закладах.....	98
<i>Заярнюк О.В.</i> Командна культура в інклюзивному освітньому середовищі.....	101
<i>Казачінер О.С., Бойчук Ю.Д., Галій А.І.</i> Основні аспекти роботи нейропсихолога з дитиною із порушеним розвитком.....	103
<i>Качалова Т.В., Бі Є</i> Формування інклюзивної компетентності науково-педагогічних працівників в умовах закладу вищої освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід.....	107
<i>Качалова Т.В., Дяков О.О.</i> Особливості супроводу дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі мистецької школи.....	112
<i>Кобильченко В.В, Омельченко І.М.</i> Психолого-педагогічний супровід дітей та підлітків з особливими освітніми потребами та їх сімей в умовах воєнного стану.....	116
<i>Козлов А.В., Науменко Н.В.</i> Підготовка майбутніх фахівців початкової та спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому просторі засобами дисципліни «фізична культура з методикою навчання» в умовах військового стану.....	120
<i>Купіна І.О., Гордієнко В.В.</i> Педагогічний супровід дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями в умовах воєнного стану.....	125
<i>Лебедик Л.В.</i> Оцінювання якості здоров'язберезувального середовища	

більш якісної взаємодії викладачів та студентів впродовж усього терміну, відведеного на вивчення зазначеної дисципліни.

Література

1. «Європу єдне здорове майбутнє» крос-форум в межах програми Президента України «Здорова Україна»: зб. наук. праць / за заг.ред. проф. Бойчука Ю. Д. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. – 220 с.
2. Бойчук Ю.Д., Козлов А.В., Науменко Н.В., Гриньова М.В. Порівняльний аналіз активності здобувачів вищої освіти під час навчання в асинхронному режимі з дисципліни "Фізичне виховання" в умовах карантину та військового стану: зб. наук. праць Новий Колегіум. – Харків, 2022. – № 1–2 (107). – С. 50–55.
3. Боряк О.В. Освіта здобувачів вищої освіти спеціальності 016 спеціальна освіта в умовах військового стану: матер. конф. Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 18-22
4. Освітня програма «Початкова освіта з методиками спеціальної освіти» Режим доступу: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_bakalavr/2022_rik/013_pochatkova_metodyky.pdf

Купіна І. О.

канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

<https://orcid.org/0000-0003-3009-1604>

Гордієнко В. В.

заступник директора з навчально-виховної роботи
Харківської гімназії № 1
Харківської міської ради
Харківської області

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасна ситуація в системі освіти схарактеризована процесами модернізації в усіх її структурних компонентах з огляду на закон про освіту, освітні стандарти, програми, принципи взаємодії учасників освітнього процесу та принципи організації освітнього середовища. Одним із напрямів модернізації системи освіти є реалізація принципів інклюзивної освіти, що передбачає проблеми потреб дітей, їхні особливості, здібності, інтереси. Тому виникає необхідність удосконалювати та залучати нові методи, форми та технології роботи, зокрема ще й у сучасних реаліях воєнного стану.

Дитина з порушеннями в розвитку більшою мірою потребує своєчасного й цілеспрямованого психолого-педагогічного впливу, ніж її однолітки. Корекційна робота з розумово відсталою дитиною дозволяє максимально

скоригувати дефекти й надалі запобігти вторинні відхилення. При підозрах на зазначене вихователям необхідно зорієнтувати батьків на вивчення рівня її інтелектуального та психічного розвитку, яке здійснюється вчителями-дефектологами, педагогами-психологами, лікарями-неврологами, навіть психіатрами. У тому разі, коли в дитини явні відхилення в інтелектуальному розвитку, необхідно визначити шляхи корекційно-педагогічної роботи та надати педагогічну підтримку її батькам. Педагогічна допомога дітям з інтелектуальними порушеннями реалізується в різних освітніх закладах. Діти з порушенням інтелекту традиційно виховуються в дошкільних закладах освіти трьох типів: компенсувального, призначеного для навчання дітей із порушенням інтелекту; комбінованого, що має групи для звичайних дітей, і групи компенсувального типу дітей із порушенням інтелекту; загально розвивального. У таких закладах освіти можуть виховуватися й діти з легким ступенем розумової відсталості, але для цього має бути організовано необхідний психолого-педагогічний супровід. Дошкільнята з відхиленнями в розумовому розвитку, що виховуються в домашніх умовах, можуть отримувати корекційну допомогу в групах тимчасового перебування при дошкільних закладах освіти компенсувального та комбінованого типів.

Своєчасно надана психолого-педагогічна допомога батькам може позитивно впливати на організацію життя дитини в родині, розширення та становлення її контактів із новими дорослими та однолітками, її соціалізацію надалі.

Дослідженням проблеми педагогічного супроводу дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями займалися такі вітчизняні науковці, як Г. Гаврюшенко, І. Зязюн, Л. Філатова, В. Шищенко, І. Ярмошук, а також зарубіжні – У. Бронфенбреннер, Дж. Мерсер, М. Рейнольдс, І. Дено, М. Уїлл, Д. Ліпскі, Г. Піннел.

Інклюзивних дітей сьогодні досить часто батьки записують до ЗДО. Батьки хочуть, щоб їхня дитина, незважаючи на характер діагнозу, виховувалася зі звичайними дітьми. Стає очевидним, що такий вихованець потребує величезної відповідальності педагогів, які мають забезпечити психолого-педагогічний супровід дитини з інтелектуальними порушеннями взагалі й умовах воєнного стану зокрема. Вихователі мають бути професійно готові до зустрічі з розумово відсталою дитиною та взаємодії з нею. Така дитина в групі вимагає особливого ставлення до себе. Педагогу слід допомогти такій дитині освоїтися в колективі однолітків. Важливо вибрати для неї зручне місце під час організації начального та виховного процесу, щоб дитина весь час перебувала в полі зору вихователя або помічника вихователя, у разі труднощів легко було надавати допомогу.

Дитина з порушенням інтелекту потребує спеціальних методів, прийомів та засобів виховання й навчання. Виховання здійснюється гранично індивідуально, з урахуванням усіх особливостей розвитку цієї дитини, у процесі співробітництва з педагогом, нероздільно пов'язане з корекційною роботою, є в усіх елементах життєдіяльності дошкільника, охоплює як

традиційну виховну, так і корекційно-педагогічну роботу. Найбільш ефективними методами з інклюзивними дітьми є ігрові, наочні та практичні.

Відбір методів виховання та навчання визначається віковими та індивідуальними особливостями дітей, а також ступенем виразності порушення розвитку, специфікою вторинних відхилень у розвитку, участю сім'ї у виховному процесі, адекватність сприйняття інформації залежить як від складності її змісту, рівня сенсорних можливостей дитини. Мовленнєве недорозвинення, інтелектуальна недостатність, бідність життєвого та соціального досвіду не дозволяють більшості дітей із відхиленнями в розвитку повною мірою усвідомити морально-етичний потенціал народних казок, розуміти прозові та віршовані тексти і їхній повчальний зміст. Тому грандіозну виховну значущість мають методи, що дозволяють спиратися на візуальну інформацію, яка супроводжується коментарями педагога, а також ефективно використовувати приклади з життя дитини й особистого досвіду.

Для дітей дошкільного віку з відхиленнями в розвитку дії, вчинки, звички вихователя є взірцем для наслідування. На відміну від звичайних однолітків, діти з порушеннями інтелекту дуже міцно психологічно й соціально пов'язані з педагогом, прагнуть бути схожими на нього. Тому важко переоцінювати роль педагога у вихованні дитини з обмеженими можливостями здоров'я, особливо в реаліях сьогодення.

Новий навчальний матеріал, необхідний для засвоєння, потрібно ділити на маленькі порції й презентувати його для засвоєння в наочно-практичних, діяльнісних умовах, закріплення проводити на великій кількості тренувальних вправ, багаторазово повторювати засвоєне на різноманітному матеріалі. Навчання розумово відсталого дошкільника потребує повсякденної участі батьків, оскільки основну частину корекційної роботи проводять саме вони, зокрема й в умовах воєнного стану.

У будь-якому разі педагоги повинні допомогти дитині адаптуватися в життєвих реаліях. Для ефективної адаптації мають існувати необхідні умови, а основним завданням закладу освіти наразі є забезпечення нормальних умов для останньої, захист прав здобувачів освіти, створення та визначення навчального, творчого потенціалу дитини. Педагогічні працівники повинні звести до мінімуму шкідливий вплив соціуму на дитину завдяки створенню безпечного та комфортного освітнього середовища [1].

В умовах воєнного стану дошкільнята є однією з незахищених верств суспільства. Стрес, небезпека, утрата близьких негативно впливають на адаптацію вихованців закладів дошкільної освіти до навчання, тим більше на дітей з інтелектуальними порушеннями.

Педагогічний супровід дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями в умовах воєнного стану в закладах дошкільної освіти повинен відбуватися в умовах чіткого дотримання педагогами вимог офіційних нормативних документів.

Отже, подальше вивчення концепції педагогічного супроводу дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями в умовах воєнного стану вбачаємо в ідеї необхідності обміну досвідом у цій сфері між зарубіжними та

українськими науковцями з метою розробки системи ефективних програм для їхнього виховання й навчання.

Література

1. Ланчук Г., Гненна Л. Адаптація молодших школярів до навчально-виховного процесу. URI: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/10726>
2. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні. Лист МОН № 1/3845-22 від 02.04.22 року. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://ru.osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206/>
3. Фроленкова Н. О., Купіна І. О. Адаптація дітей дошкільного та молодшого шкільного віку до навчання в умовах воєнного стану. Перспективи та інновації науки. 2022. № 7 (12). С. 471–482.

Лебедик Л. В.

доктор педагогічних наук, доцент
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми якості здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти викликана загальною кризою освіти, яка показує необхідність перегляду технологій оцінювання його діяльності. У сучасних умовах основними чинниками успішної діяльності закладу позашкільної освіти, поряд з їх затребуваністю споживачами освітніх послуг, є здоров'язбереження, адаптивність, гнучкість, готовність до постійного саморозвитку. Важливим чинником управління закладами позашкільної освіти у контексті завдань нової української школи є їхня дієва співпраця з владою і громадами, що забезпечить якість здоров'язбережувального середовища як передумови для інноваційної діяльності закладів позашкільної освіти.

Запропонована нами концепція управління якістю створеного здоров'язбережувального середовища в закладах позашкільної освіти, насамперед, полягає у наданні переваги стратегії пізнання (зокрема, з допомогою інноваційних інформаційних технологій навчання) замість стратегії передачі знань педагогічними працівниками. Процес набуття нових знань ефективніше відбувається за активної позиції дитини. Це й визначає суттєві зміни середовища закладу позашкільної освіти. Відправним і кінцевим пунктами є дитина як суб'єкт здоров'язбережувального середовища, яка навчається для задоволення своїх пізнавальних потреб за допомогою нових вимог гарантії якості освіти.

Методологічну основу нашого дослідження проблеми оцінювання якості здоров'язбережувального середовища в закладах позашкільної освіти становлять праці з: філософії освіти (В. Андрущенко, О. Базалук, І. Зязюн, В. Кремень, С. Клепко, В. Лутай, В. Огнев'юк, В. Цикін та ін.), оцінювання якості освіти, професійного розвитку фахівців, формування здоров'язбережувального середовища закладів освіти (О. Ващенко, В. Гладкова [1, с. 238–243], С. Дудко, Г. Єльнікова, С. Калашнікова, Н. Клокар, Г. Мешко,